МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «Дизайн середовища»
Кафедра «Дизайн тканин та одягу»

Софія ЯРМАК

БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЧНІ МАТЕРІАЛИ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ ЯК РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СТАНУ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр»
ОПП «Концептуальний дизайн в індустрії моди»
зі спеціальності 022 Дизайн

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Ярмак С. Л.
його підпис

Науковий керівник: Лагода Оксана Миколаївна,
доктор мистецтвознавства, професор

Харків 2025

АНОТАЦІЯ

Ярмак С.Л. «Біотехнології та органічні матеріали в дизайні одягу як репрезентація стану ментального здоров'я людини» – кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр» зі спеціальності 022 Дизайн ОПП «Концептуальний дизайн в індустрії моди».

Роботу присвячено комплексному дослідженню можливостей використання біоматеріалів, органічних структур та біотехнологій у сучасному дизайні одягу, а також їхній ролі у візуалізації станів ментального здоров'я. Метою проєкту є створення колекції одягу, що передає психологічні та емоційні стани людини через інтеграцію біоматеріалів, нетрадиційних текстур і складних формотворчих рішень. Застосування біоматеріалів та органічних матеріалів розглядається як художній інструмент для інтерпретації різних аспектів психоемоційного досвіду.

Об'єкт дослідження: біоматеріали та органічні матеріали, їх застосування як експериментальних зразків у сучасному дизайні одягу.

Предмет дослідження: принципи інтеграції біоматеріалів та органічних структур у дизайні костюма як засіб візуалізації різних станів ментального здоров'я.

У роботі проаналізовано сучасні тенденції використання біотехнологій у дизайні одягу, а також розглянуто сенсорні та емоційні чинники, що впливають на формування образу. Окрему увагу приділено тому, як інноваційні матеріали можуть поєднуватися з психоемоційними темами та слугувати засобом вираження внутрішніх станів людини. На основі проведених досліджень сформовано концептуальну основу авторського проєкту, у якій біотехнологічні матеріали інтегруються зі стратегіями емоційного дизайну для створення цілісного художнього рішення.

Ключові слова: біоматеріали, органічні структури, біотехнології, дизайн одягу, ментальне здоров'я, емоційний дизайн.

ABSTRACT

Yarmak S. «Biotechnologies and Organic Materials in Fashion Design as a Representation of Human Mental Health States» – Master's Qualification Work for the Master's degree in specialty 022 Design, Educational and Professional Program «Conceptual Design in the Fashion Industry».

The work is devoted to a comprehensive study of the possibilities of using biomaterials, organic structures, and biotechnological methods in contemporary fashion design, as well as their role in visualizing mental health states. The aim of the project is to create a fashion collection that conveys psychological and emotional states through the integration of biomaterials, unconventional textures, and complex form-giving solutions. The use of biomaterials and organic matter is explored as an artistic tool for interpreting various aspects of psycho-emotional experience.

Object of research: biomaterials and organic materials, as well as the application of experimental samples in contemporary fashion design.

Subject of research: principles of integrating biomaterials and organic structures into garment design as a means of visualizing different states of mental health.

The work analyzes current trends in the use of biotechnologies within fashion design and examines the sensory and emotional factors influencing the formation of the garment's visual and tactile identity. Special attention is given to how innovative materials can be combined with psycho-emotional themes and serve as a medium for expressing internal human states. Based on the conducted research, a conceptual framework for the author's project has been developed, in which biotechnological materials are integrated with emotional design strategies to form a coherent artistic solution.

Keywords: biomaterials, organic structures, biotechnology, fashion design, mental health, emotional design.

ЗМІСТ

ВСТУП 5
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ ДОСЛІДЖЕННЯ 7
1.1 Біоматеріали та органічні структури в сучасному дизайні одягу 7
1.2 Біотехнологічні процеси у створенні текстильних матеріалів: етапи розвитку та сучасні практики 10
1.3 Ментальне здоров'я як соціокультурний фактор формування дизайнерських рішень в одязі 12
1.4 Емоційний дизайн як метод формування сенсів 14
Висновки до першого розділу 16
2.2 Аналіз модних тенденцій на 2025-2026 рік 25
Висновки до другого розділу 29
РОЗДІЛ 3. АВТОРСЬКА ПРОЄКТНА ПРОПОЗИЦІЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ 31
3.1 Мудборд 31
3.2 Концепція авторського проєкту 32
3.3 Художньо-графічна розробка моделей колекції 33
3.4 Технічна документація та процес виготовлення експериментальної моделі 37
Висновки до третього розділу 41
ВИСНОВКИ 42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 44
ДОДАТКИ 48
Додаток А 48

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі екологічна криза та глобальні зміни в способі виробництва змушують переосмислити роль дизайну одягу як свідомого інструменту впливу на суспільство. Однією з ключових проблем залишається надмірне виробництво і як наслідок велика кількість відходів, які не утилізуються. А також зростання споживчої культури в модній індустрії. У відповідь на ці виклики дизайнери звертаються до сталих практик, біотехнологій та вторинного використання матеріалів. Де наприклад, біоматеріали, можуть бути не лише екологічною альтернативою, але й новою художньою мовою у візуальному мистецтві та дизайні. Водночас, тема ментального здоров'я, яка є актуальною завжди, у XXI столітті вийшла за межі медичної площини і стала частиною широкого соціального й культурного обговорення. Усе частіше мода розглядається як форма комунікації, що здатна транслювати внутрішні стани людини, формувати діалог між особистістю та світом, а також відображати психоемоційні переживання через символіку матеріалів, форми та кольору.

Основна **ідея** проєкту полягає в дослідженні емоційних станів людини через їх візуальне відображення за домомогою біоматеріалів, створених на основі органічних матеріалів, та отриманих шляхом вторинного використання органічних відходів. Завдяки підходу дослідження та експериментів можливо не тільки переосмислити функцію матеріалу, а й використати одяг як засіб презентації внутрішнього світу людини, де тканина та форма стануть носіями сенсу.

Мета роботи: дослідити, як органічні та біологічні матеріали можуть бути використані в дизайні одягу як інструмент візуального вираження емоційного стану людини та як спосіб відображення зв'язку між природою, тілом і ментальним здоров'ям.

Для досягнення сформульованої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

– проаналізувати сучасні підходи до створення біоматеріалів у контексті сталого дизайну;

– дослідити проблематику ментального здоров’я через призму візуального мистецтва та моди;

– визначити асоціативний зв’язок між певними емоціями та властивостями органічних матеріалів;

– розробити концепцію арт-колекції, де кожен образ репрезентує конкретний емоційний стан через використання біоматеріалів;

– створити візуальні рішення, що відображають ідею єдності емоційного та природного.

Об’єкт дослідження: застосування біоматеріалів та органічних матеріалів як експериментальних зразків у сучасному дизайні одягу.

Предмет дослідження: принципи інтеграції біоматеріалів та органічних структур у дизайні костюма як засіб візуалізації різних станів ментального здоров’я.

У процесі дослідження застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує аналіз біоматеріалів, сучасних методів біодизайну та психологічних концепцій, пов’язаних із візуалізацією емоційних станів через художню форму. Основні принципи проєкту полягають у визначенні комунікативного потенціалу біоматеріалів як засобу вираження психологічних та емоційних станів, у форматі концептуальних та символічних смислів. Практичне значення отриманих результатів виявляється у можливості впровадження біоматеріалів у створенні експериментальних моделей одягу, арт-колекцій і сталих дизайнерських рішень, що дозволяє формувати нові методи роботи з природними матеріалами та забезпечить художню репрезентацію станів у сучасному костюмі.

Структура роботи включає пояснювальну записку, яка містить вступ, три тематичні розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, графічно-експозиційний блок, презентаційні матеріали та експериментальні зразки одягу, виконані з використанням біоматеріалів.

РОЗДІЛ 1.
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Біоматеріали та органічні структури в сучасному дизайні одягу

У контексті сучасного дизайну одягу зростає інтерес до альтернативних матеріалів, які є екологічно безпечними, біорозкладними та виробляються без шкоди для навколишнього середовища. Однією з таких категорій є органічні матеріали, а також біоматеріали, що утворюються або переробляються на основі природних, біологічних компонентів [4].

Органічні матеріали – це природні речовини, що походять від живих організмів рослинного або тваринного походження, які можуть розкладатися в природному середовищі без токсичного впливу, стверджує Є.О. Пащенко [1]. До них належать, зокрема, рослинні волокна, такі як: бавовна, льон, конопля, листя, кора дерев, шкаралупи, мох, сіно, грибні спори, водорості, а також деякі продукти тваринного походження: вовна, шовк, желатин [1].

M.T. Rahaman та Md. S. Hossain Khan приводять наступне переконання щодо біоматеріалів: це ширше поняття, що включає як природні органічні компоненти, так і матеріали, отримані шляхом біотехнологічного процесу (Дод. А, Рис. 1.1) [2]. Біоматеріал може бути створений з органічної сировини або навіть за допомогою живих організмів, наприклад, бактеріального целюлозного шару, грибних структур *«mycelium»*, біопластику з крохмалю чи желатину, ферментованих овочевих або фруктових мас (Дод. А, Рис. 1.2) [3]. До таких прикладів належать бактеріальна целюлоза, яка отримана з чайних відварів, грибний міцелій, штучні білкові волокна (наприклад, Brewed Protein від Spiber), біоштучна шовкова структура (Дод. А, Рис. 1.3). Біоматеріали можуть бути як готовими до використання, так і потребувати обробки для досягнення потрібних фізичних властивостей, наприклад: міцності, гнучкості, водостійкості тощо. Класифікація дозволяє чіткіше окреслити різноманітність біоматеріалів і їх можливості в дизайні одягу [2].

Окрему увагу варто приділити властивостям біоматеріалів, що особливо важливі для застосування в дизайні одягу:

1. Тактильність – матеріали мають живу текстуру, можуть бути м’якими, крихкими, ламкими або гнучкими.
2. Колір – часто природний, залежить від походження матеріалу.
3. Аромат – деякі біоматеріали мають залишковий запах, що також може бути інтегрованим у досвід сприйняття образу.
4. Зміна з часом – біоматеріали часто схильні до трансформації (висихання, зміна кольору).
5. Біорозкладність – після закінчення експлуатації матеріал може бути утилізований природним чином [2].

Біоматеріали швидко набувають популярності серед брендів і споживачів завдяки своїй здатності вирішувати екологічні та етичні проблеми модної індустрії. Вони вважаються одним із ключових засобів зменшення великого вуглецевого сліду галузі. За даними статистики, ринок біоматеріалів у 2020 році оцінювався приблизно у 35,5 млрд доларів, а до 2025 року прогнозується зростання до 47,5 млрд доларів із річним темпом близько 6%, що перевищує темпи зростання ринку нейлону. У контексті екологічної кризи біоматеріали стають важливим напрямком для створення більш сталого майбутнього [4].

Біопластик один з прикладів біоматеріалів є дуже перспективною альтернативою синтетичним речовинам (Дод. А, Рис. 1.4). Ресурси, що використовуються для його створення, є водорості, які, на відміну від викопного палива, не є обмеженим і сильно забруднюючим ресурсом. Водорості можуть поглинати в десять разів більше сонячного світла, ніж наземні рослини, і швидко рости, причому деякі види здатні подвоїти свою біомасу протягом кількох годин. Їх можна перетворити на порошок, а потім перетворити на волокно [5].

Маргарет Дюн, дослідниця у сфері сталого дизайну, акцентує увагу на потенціал біопластиків як перспективних матеріалів для екологічно

відповідальної моди, підкреслюючи можливість замінити традиційні синтетичні пластики, що мають значний негативний вплив на довкілля [6]. А канадсько-іранська дизайнерка Роя Агігі розробила інноваційний біотекстиль на основі водоростей, який не лише є біорозкладним, а й зберігає властивості живого організму. У співпраці з дослідниками Університету Британської Колумбії (UBC) вона створила проєкт Biogarmentry – фотосинтезуючу тканину, здатну очищувати повітря під час носіння (Дод. А, Рис. 1.5) [5].

За даними UBC, це перший у світі текстиль, який залишається живим і продовжує фотосинтезувати після перетворення на одяг. З цього матеріалу були виготовлені легкі напівпрозорі вироби, за формою подібні до плащів, що демонструють потенціал біофабрикації як альтернативи традиційним синтетичним тканинам [5].

Myers W. стверджує, що дизайн спрямований на роботу з біоматеріалами та органічними матеріалами, виходить за межі звичного декоративного наслідування природи й намагається досягти її справжніх властивостей – адаптивності, ефективності та взаємозалежності. Такий підхід є значно складнішим і вимагає методів дослідження, що походять із природничих наук: експериментів із живими системами, спостереження за їхньою поведінкою та розуміння закономірностей їх росту й трансформації [7].

У сучасному дизайні одягу органічні матеріали вже не обмежуються функцією текстилю – вони інтегруються у вигляді декоративних структур, конструктивних елементів та інтервенцій, що змінюють звичне уявлення про матеріальність одягу. Біозразки можуть виступати як живі або напівживі компоненти, які взаємодіють із тілом і середовищем, змінюються з часом, зберігають природну тактильність та надають виробу характеру індивідуального «життєвого циклу». Це розширює межі традиційної матеріальної культури костюма та відкриває можливості для нових форм експериментального дизайну [5].

У підсумку органічні матеріали та біоматеріали в дизайні одягу виконують не лише практичну чи естетичну функцію – вони формують новий тип взаємодії між людиною та середовищем.

1.2. Біотехнологічні процеси у створенні текстильних матеріалів: етапи розвитку та сучасні практики

Біотехнологія – це застосування живих організмів, систем і процесів у різних сферах людської діяльності. Вони активно використовується в медицині, фармацевтиці, сільському господарстві, харчовій промисловості, екології, енергетиці та навіть будівництві [8].

За словами автора С.А. Курта, як він стверджує у своїй науковій роботі, хоча форми біотехнології існували тисячоліттями (ферментація, пивоваріння, виготовлення хліба й сиру), справжній розвиток почався у середині XX століття завдяки появі методів генної інженерії та рекомбінантної ДНК, що стало основою сучасного «біотехнологічного буму». Сьогодні біотехнологія охоплює такі галузі, як матеріалознавство, харчова промисловість, медицина, екологія, сільське господарство та енергетика, а її об’єктами є бактерії, гриби, дріжджі, рослинні й тваринні клітини. Для вирощування цих організмів застосовуються різні режими культивування (поверхневі, глибинні, періодичні, безперервні), зазвичай в асептичних умовах. У контексті дизайну текстилю найбільш актуальною є екологічна біотехнологія – застосування біологічних процесів для створення сталих, біорозкладних і екологічно безпечних матеріалів, що дозволяє розробляти альтернативи традиційним тканинам і синтетичним полімерним волокнам [8].

Біотехнологічні процеси у створенні текстильних матеріалів розвивалися поетапно – від лабораторних досліджень до сучасних прототипів, які вже частково впроваджуються у модну індустрію. На початковому етапі увага зосереджувалася на здатності мікроорганізмів формувати матеріали. Прикладом є проєкт BioCouture Сюзен Лі, де бактерії під час ферментації створюють тонкі листи целюлози, придатні для шиття.

Згодом розвиток технологій привів до появи культивованих «шкіроподібних» матеріалів на основі міцелію, зазначає M. Musto [9]. Компанії MycoWorks і Bolt Threads навчилися вирощувати нові матеріали Reishi/Fine Mycelium (MycoWorks) та Mylo (Bolt Threads) на агровідходах і стабілізувати його, створюючи міцні та стійкі біокомпозити з набагато меншим екологічним слідом, ніж у традиційної шкіри (Дод. А, Рис. 1.6, 1.7) [11]. Згідно з В. Гурдіною та Є. Варич, компанія Bolt Threads вже розвиває партнерства з Adidas, Stella McCartney, Lululemon та іншими брендами, щоб удосконалити технології обробки матеріалу та підготувати його до масштабного виробництва. Проте наразі біоматеріали цієї розробки представлені переважно у вигляді окремих аксесуарів, взуття та поодиноких інтер'єрних виробів [10].

Сьогодні біофабрикація активно поєднується з цифровими технологіями: 3D-друк, алгоритми росту та структурні підкладки дозволяють точно контролювати форму та щільність матеріалу ще на етапі його формування. Це відкриває можливості для створення елементів одягу, які не просто «виготовляються», а буквально «вирощуються» [13].

Сучасна біотехнологія відкриває нові можливості для індустрії моди. За допомогою біотехнологічних методів створюють екологічно чисті, біорозкладні та інноваційні матеріали для одягу. Наприклад, використання мікроорганізмів дозволяє синтезувати натуральні білки (як шовк чи колаген) або створювати текстиль із біополімерів – альтернативу синтетичним тканинам, що забруднюють довкілля [9].

Біотехнології в моді дозволяють зменшити викиди CO2, знизити споживання води та утворення відходів, що робить одяг більш стійким і екологічним. Такі інновації підтримують тренд на відповідальне споживання та циркулярну економіку, зазначають Грехова В. О. та Іваншина Т. В. [12].

Попри значний прогрес, галузь стикається з труднощами – нерівномірністю якості, недостатньою міцністю деяких матеріалів, високою собівартістю та складністю масштабування. Тому дизайнери та бренди

здебільшого впроваджують біоматеріали у капсульні колекції або працюють у партнерстві з лабораторіями, допомагаючи довести матеріали до промислового рівня [11].

1.3. Ментальне здоров'я як соціокультурний фактор формування дизайнерських рішень в одязі

Упродовж останнього десятиліття ставлення суспільства до ментального здоров'я зазнало радикальних змін: від теми-табу до предмета відкритих обговорень, соціальних кампаній і культурних практик. Спираючись на дослідження Twenge J. соціологи пояснюють це зростанням інформаційної доступності, розвитком психоедукації та появою покоління Z, для якого ментальне благополуччя є невід'ємною частиною самоідентичності [14]. Така зміна дискурсу вплинула і на сферу моди, де ментальне здоров'я поступово перетворилося на значущий соціокультурний чинник формування дизайнерських рішень.

Термін ***«ментальне здоров'я»*** – зазначається як стан внутрішнього та соціального благополуччя, за допомогою якого людина розуміє свої можливості та здатна справлятися зі стресами щоденного життя, а також ефективно працювати та взаємодіяти з оточенням . Сучасне уявлення про ментальне здоров'я охоплює не лише відсутність психічних захворювань, а й гармонійний баланс емоційних, пізнавальних і соціальних процесів [15].

У своїй науковій практиці Спицька Л.В. виокремлює кілька основних груп порушень психічного функціонування: тривожні та депресивні стани, розлади уваги й поведінки (зокрема СДУГ (синдром дефіциту уваги та гіперактивності)), розлади аутистичного спектра, труднощі сенсорної обробки інформації, посттравматичні реакції та стани, пов'язані зі стресом [16]. Для сфери дизайну одягу особливе значення мають порушення, що впливають на сенсорне сприйняття, тілесний комфорт, чутливість до матеріалів і здатність одягу підтримувати емоційну рівновагу. Саме тому дизайнери дедалі частіше звертаються до теми ментального здоров'я,

переосмислюючи функції та естетику одягу через призму психологічних потреб людини [17].

У сучасній моді спостерігається кілька стратегій переосмислення теми ментального здоров'я. Перша – ***представлення вразливості та емоційних переживань через образи***. Чимало дизайнерів створюють колекції, що метафорично відображають тривогу, внутрішню фрагментованість або, навпаки, прагнення до стабільності: це проявляється у використанні багатошарових конструкцій, асиметрій, захисних форм, текстур «коконів» та «панцирів» [17]. Де, наприклад, бренд Palmer Harding (Леві Палмер і Метью Гардінґ) у колекції AW22 переосмислили власний досвід депресії та тривоги, перетворивши емоційні переживання на мову крою й силуету (Дод. А, Рис. 1.8-1.10). Скручування тканин, напружені драпірування та «збійні» конструктивні лінії стали метафорою внутрішнього неспокою, тоді як стабілізуючі елементи та акцентні шви символізували процес загоєння й відновлення. Такий підхід є яскравим прикладом того, як дизайн може передавати вразливість, емоційні стани та складні психологічні переживання через візуальні та тактильні образи [18].

Друга стратегія – ***сенсорна адаптивність***, яка базується на дослідженнях сенсорної чутливості та нервової регуляції. Для людей з тривожністю або сенсорними перевантаженнями важливими є м'які фактури, терморегуляція, відсутність подразників на шкірі – ці принципи вже інтегруються в дизайн повсякденного одягу, що Норман Д. Та Чепмен Д. називають «емоційним комфортом» [17]. Данський бренд The Garment у колекції SS23 «Soothing Minimalism» втілює другу стратегію, де дизайнери використовують м'які натуральні матеріали, такі як меринос і бамбук, а також уникають внутрішніх швів, які можуть викликати подразнення шкіри. Приглушена кольорова палітра знижує візуальне навантаження, а спокійні, вільні силуети не обмежують рух, забезпечуючи максимальний комфорт та зменшуючи сенсорне перевантаження (Дод. А, Рис. 1.11, 1.12) [19].

Третій напрям – ***залучення теми ментального здоров'я як змістового ядра колекцій**:* у вигляді друків, текстових повідомлень, перформативних показів, візуальних маніфестів про турботу, саморефлексію, подолання травматичного досвіду [17]. Під час показу колекції Gucci весна/літо 2020, модель Айеша Тан-Джонс влаштувала публічний протест. Вона вийшла на подіум-бігову доріжку з піднятими руками, на яких було написано: «Mental health is not fashion» або «Ментальне здоров'я – це не мода» (Дод. А, Рис. 1.13). Таким жестом модель висловила незгоду з використанням тематики психічних розладів у показі та привернула увагу до етичного ставлення модної індустрії до ментального здоров'я [20].

Ментальне здоров'я стає важливим соціокультурним фактором, що впливає на дизайнерське мислення. Дизайнери працюють не лише з естетичною оболонкою, а й з психологічними потребами людини – безпекою, сенсорним комфортом, самоприйняттям, емоційною підтримкою. У цьому контексті мода переходить від декоративної функції до інструменту саморегуляції та соціальної видимості, а дизайнерські рішення все більше поєднують наукові знання про психіку, культурні тенденції та гуманістичний підхід до людини [21].

1.4. Емоційний дизайн як метод формування сенсів

Емоційний дизайн – це підхід у створенні продуктів і виробів, який фокусується на викликанні певних емоцій у користувача чи споживача, створюючи емоційний зв'язок між людиною і предметом, за твердженням Дональда Нормана [17]. У контексті моди емоційний дизайн передбачає формування образів, які викликають у носія або глядача відчуття, асоціації, ідентичність або навіть певний настрій, тим самим поглиблюючи смислове сприйняття одягу. Цей підхід вважає емоції важливою складовою досвіду споживання, а не просто функціональністю або естетикою виробу [21].

Дональд Норман, експерт у сфері дизайну, виділяє три рівні емоційного дизайну – інстинктивний, поведінковий і рефлексивний. Кожен з них по-

своєму впливає на сприйняття користувачем продукту та формує його емоційний зв’язок з ним [17].

Інстинктивний дизайн – це перший рівень, який базується на автоматичних, підсвідомих реакціях на зовнішній вигляд. Це те, що люди помічають миттєво – колір, форма, текстура, пропорції. Інстинктивний дизайн викликає емоційний відгук, що не потребує раціонального осмислення. Наприклад, яскраві або гармонійні кольори та м’які, заокруглені форми, сприяють привабливості й викликають відчуття комфорту і безпеки [17]. В дизайні одягу це можна побачити в колекціях Valentino, де використання насичених кольорів та плавних ліній, які привертають увагу і викликають сильні емоції.

Поведінковий дизайн – це другий рівень, який зосереджується виключно на функціональному використанні продукту. У цьому випадку зовнішній вигляд та емоційні реакції користувача не мають істотного значення. Основною метою є забезпечення максимальної зручності та ефективності у використанні [17]. Бренд Patagonia – один із найвідоміших брендів, орієнтованих на поведінковий дизайн. Їхні вироби оптимізовані під реальні потреби користувачів: від водонепроникних мембран і дихаючих тканин до регульованих систем вентилювання, стійких блискавок та фурнітури, які розроблені спеціально для тривалого навантаження [24].

Третій рівень – рефлексивний дизайн – це глибоке усвідомлення значень, які одяг несе для особистості та суспільства. Це свідоме сприйняття через культуру, цінності, ідентичність і символіку. Одяг на цьому рівні стає засобом самовираження, носієм смислів і емоційних історій. Рефлексивний дизайн залучає інтелектуальні та емоційні ресурси користувача, формуючи зв’язок на рівні світогляду [17]. Прикладом є бренд Comme des Garcons, де створюють не лише одяг, а досліджують теми ідентичності, суспільних норм та емоційних станів.

У сучасному дизайні одягу колір відіграє важливу роль як один із потужних засобів формування емоційного сприйняття та сенсів. Олена

Костюченко та Рада Михайлова у своїй роботі зазначають, що мода значною мірою визначає тенденції кольору, які часто задає Інститут кольору Pantone – найбільш авторитетний експерт у сфері кольорів [22]. Щорічно з 2000 року ця організація оголошує «колір року», що має значний вплив на дизайнерські рішення у сфері моди та суміжних галузях. Pantone використовує власну систему цифрової ідентифікації кольорів (Pantone Matching System, PMS), що є галузевим стандартом для точного відтворення кольорів у друкарстві й виробництві. Визначення кольору року відбувається на секретних зустрічах міжнародної групи експертів, і результати публікуються у журналі Pantone View, який активно використовують дизайнери для планування своїх колекцій [22].

Вплив емоційного дизайну на людину, допомагає створити більш персоналізований досвід, формує глибші зв’язки між брендом і клієнтом, а також підтримує соціальні й культурні дискурси через образи, символіку і текстури. Через емоційний дизайн дизайнери можуть транслювати історії, викликати співпереживання, ностальгію чи навіть надихати на зміни. Емоційний дизайн сприяє розвитку усвідомленого споживання, оскільки речі, які викликають емоційний відгук, довше залишаються в гардеробі і набувають особливого статусу [23].

Висновки до першого розділу

У першому розділі проаналізовано сучасні біотехнологічні підходи в дизайні одягу – використання біоматеріалів, вирощених структур і органічних матеріалів. За результатами дослідження, показано, що сучасні біотехнологічні підходи в дизайні одягу, зокрема використання біоматеріалів, формують нові сенси матеріальності в модній індустрії. Такі матеріали розширюють можливості формоутворення та створення експериментальних фактур, і також сприяють переходу до більш екологічно свідомих принципів проєктування та виробництва одягу.

Окремо розглянуто взаємозв’язок ментального здоров’я та емоційного дизайну, що набуває ключового значення для сучасного користувацького досвіду. Встановлено, що зростаюча увага до ментального здоров’я та емоційного дизайну, сенсорної чутливості, принципів емоційного комфорту та символічної виразності показав, що дизайн стає більш орієнтованим на психологічні потреби людини.

Виявлено, що сучасний дизайн одягу активно формується на перетині біотехнологічних інновацій, психологічно орієнтованого підходу та принципів соціальної відповідальності. Використання біоматеріалів і органічних структур у поєднанні з урахуванням емоційного стану людини сприяє створенню продукції, який забезпечує психологічний комфорт. Поєднання екологічної стійкості, емоційної виразності та етичних підходів до виробництва формує нову якість дизайнерських рішень, орієнтованих на гармонізацію взаємодії людини, та визначає перспективні напрями розвитку сучасної модної індустрії.

РОЗДІЛ 2.
БІОМАТЕРІАЛИ В СУЧАСНІЙ МОДІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИЗАЙНЕРСЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

2.1. Аналіз робіт-аналогів дизайнерів за темою біотехнологій

Таблиця 1. Аналіз робіт дизайнерів з теми

№	Дизайнер	Фото колекції	Аналіз
1	Zena Holloway	 	Zena Holloway, британська дизайнерка, яка у 2019 році представила колекцію “Rootfull”, де використала біоматеріали, вирощені із кореневих структур рослин. Технологія базується на контролі росту кореневої системи для формування унікальних текстур і форм одягу. Корінь утворює своєрідний ботанічний скелет, що поглинає вуглець, і тому стає крихітною частиною вирішення складної проблеми зміни клімату. Дизайнерка використовує коріння як 3D-принтер, дозволяючи природі прокладати свій шлях через шаблони, майстерно вирізьблені у бджолиному воску. Кожен цикл вирощування дає різний результат, тому жодні два шматки ніколи не виростають однаковими [25]. Цей проєкт є прикладом інтеграції живих органічних структур у моду, що відкриває нові можливості для дизайну.

			“Rootfull” має символічне значення для репрезентації ментального здоров’я, демонструючи ідеї росту, відновлення та глибокого зв’язку людини з природою. Екологічний підхід також підкреслює сталий розвиток як частину гармонійного існування [25].
2	Suzanne Lee		Suzanne Lee – одна з найперших дизайнерів, яка ще у 2003–2004 рр. почала експериментувати в області біотехнологічного модного дизайну. У 2007 році вона створила проєкт BioCouture, заснований на виробництві тканини із бактеріальної целюлози, отриманої шляхом ферментації чайного гриба (kombucha). Це перший масштабний дослідницький проєкт, де одяг вирощується, а не шиється. Біоматеріал вирощується у вигляді тонких, міцних листів, які можуть замінювати традиційні текстильні матеріали [26]. Проєкт демонструє потенціал біотехнологій для створення сталих матеріалів, що знижують негативний вплив індустрії моди на довкілля.

3	Atelier Dasha Tsypenko	 	Українська дизайнерка Даша Цапенко досліджує можливості біодизайну, працюючи з міцелієм грибів та рослинними структурами, які вирощуються безпосередньо на текстильних основах. Одним із показових прикладів є її весільна сукня з міцелію, у якій живі грибні структури формують мереживоподібну поверхню, що змінюється в процесі росту [27]. У своїх матеріальних експериментах вона також створила шубу з лляних і кокосових волокон, виготовлену з використанням 20 кг українського льону урожаю 2022 року. Волокна були переплетені у конструкцію, що поєднує риси одягу та архетипного укриття, утворюючи образ фізичного й символічного захисту. Така форма виражає теми внутрішньої стабільності та відновлення, підкреслюючи можливість матеріалу передавати психологічні стани через структуру та фактуру [28]. Іншим важливим експериментом є плащ, вирощений із насіння, основою для якого служить марля з рослинного волокна, засіяна насінням і пророщена шляхом регулярного зволоження. Матеріал формується протягом 10 днів – 3 тижнів, а сам процес вимагає

			активної участі носія, перетворюючи взаємодію з одягом на перформативний акт [28].
4	Bea Fremderman	 	Bea Fremderman – американська художниця яка, відома своїми постапокаліптичними інсталяціями, скульптурами й арт-об’єктами, що використовують органічні матеріали, відходи та знайдені речі. Дизайнерка створює арт-об’єкти та одяг, у яких використовує пророщений мох, ґрунт і природні матеріали як частину художньої та матеріальної структури. Її роботи балансують на межі між модою та екологічним мистецтвом. Пророщені елементи символізують життя, рух і зміну, а їх інтеграція в одяг підкреслює циклічність і постійність процесів, що резонують із темами ментального здоров’я: відродження, гнучкість і взаємозалежність людини з навколишнім світом [29].

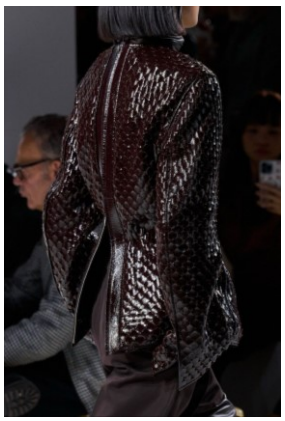
5	Loewe & Paula Ulargui Escalona	 	Чоловіча колекція Loewe Spring/Summer 2023 створена під керівництвом креативного директора Джонатана Андерсона демонструє інноваційний підхід до інтеграції живих біологічних структур у дизайн одягу. У межах показу одяг – куртки, пальта, денім – був покритий проростаючими рослинами, що утворювали живі фактури на поверхні тканини [30]. Ця подія сталася завдяки співпраці бренду з іспанською текстильною дизайнеркою Paula Ulargui Escalona, яка спеціалізується на роботі з біоматеріалами та технологіями вирощування рослин на текстильних основах. У своїй практиці вона досліджує ефемерні, живі матеріальні системи, що змінюються в часі. Її роботи ґрунтуються на екологічній свідомості, циклічності та ідеї одягу як живого організму, що потребує догляду [31]. Співпраця LOEWE з Ulargui Escalona демонструє, як біотехнологічні процеси можуть формувати нові форми емоційної й сенсорної комунікації в моді [31].
6.	Yuhan Bai		Yuhan Bai – Soil Project (2018) є дослідницьким проєктом, у якому дизайнерка працює з ґрунтом як первинним матеріалом для створення текстилю та альтернативних

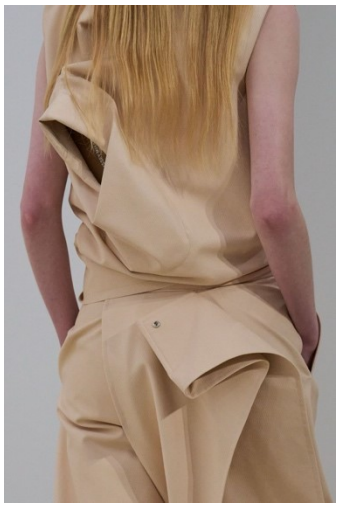
		   	покриттів. Центральним елементом проєкту стала так звана «ґрунтова шкіра» – матеріал, виготовлений шляхом змішування землі з натуральними сполучними компонентами, висушуванням та формуванням гнучких листів, придатних для крою та створення одягу [32]. Окрім цього, дизайнерка використовує різні типи ґрунту як природні пігменти, експериментуючи з кольором, текстурою і ступенем абсорбції на тканинах. Ваі вивчала фізичні властивості землі – її пластичність, стійкість, реакцію на вологість – і порівнювала різні формули ґрунтових композицій, що дозволили отримати матеріал, близький за властивостями до шкіри або щільного текстилю. Експериментальна частина також включала перевірку зношуваності, тріщинуватості та зміни кольору під впливом середовища [33]. Дизайнерка також експериментує з різними біо відходами, як наприклад, у новому проєкті Hushellaste Project, який спрямований на створення біорозкладних матеріалів для моди на основі відходів сільського господарства та природних ресурсів. Де використовуються такі сировинні компоненти, як

			кукурудзяні листки, рильця кукурудзи, яєчна шкаралупа та порошок деревного вугілля. Технологічно команда застосовує поєднання мікроскопічного та біологічного аналізу, щоб дослідити структуру біоматеріалів, та 3D-технологій (3D-друком смолами), щоб формувати складні об’ємні форми, які потім інтегруються в одяг [34]. Де основна ідея проєкту – замінити традиційну, часто шкідливу для довкілля шкіру й пластик на екологічні альтернативи.

2.2 Аналіз модних тенденцій на 2025-2026 рік

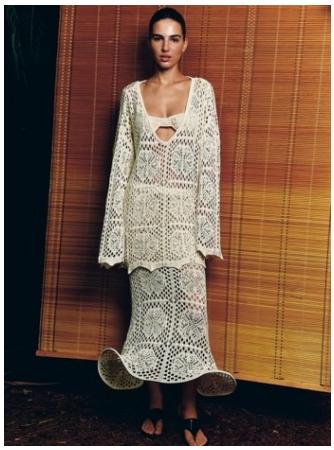
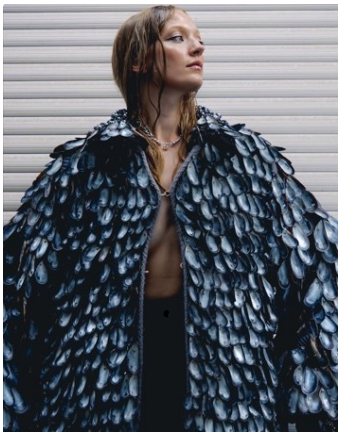
Таблиця 2. Аналіз модних тенденцій

№	Опис тенденцій	Фото
1.	**Кольорова палітра.** У сезоні SS26 кольорова палітра відзначається широкою різноманітністю, поєднуючи яскраві акценти та ніжні нюансні відтінки. Домінують коричневі тони — від теплих теракотових до холодних шоколадних, які можна побачити у колекціях The Row, Bottega Veneta та Ferragamo [35]. Також широко використовуються блакитні відтінки — від світлого акварельного до насиченого електричного, представлено у Amelina, Tonia та Issey Miyake [36]. Яскраві акценти фуксії, лимонно-жовтого та насиченого червоного кольорів помітні у Valentino та Alexander McQueen. Поряд із цим продовжують зростати тренди на м'які природні відтінки: молочні, сіро-бежеві, рожеві та оливкові кольори, які формують спокійні монохромні образи (Jacquemus, Proenza Schouler).	Bottega Veneta Amelina Alexander McQueen Jacquemus
2.	**Текстури та фактури.** У колекціях Ready-to-Wear Spring–Summer 2026 простежується виразний акцент на тактильності, що проявляється у великій кількості різноманітних текстур і фактурних матеріалів. Дизайнери активно працюють із фактурною шкірою (тисненою,	Bottega Veneta Zimmermann

	зернистою, кракелюрною), застосовують штучне та натуральне хутро, ворсові й оксамитові поверхні. Прозорі матеріали, мереживо, сітка й органза залишаються стабільним трендом, варіюючись від делікатних шарувань до структурованих архітектонічних форм [35]. Ще один із найсвіжніших і помітних трендів сезону 2026, лелітки, упевнено переходячи з вечірніх образів у повсякденну моду. У колекції Dries Van Noten дизайнер Джуліан Нотен продемонстрував новий підхід до роботи з лелітками, використовуючи їх не лише в ефектних сукнях, а й у буденних луках — поруч зі светрами та простими силуетами [35].	Dries Van Noten
3.	**Гібридність та переосмислення форми.** Активізується стратегія переосмислення взаємодії тіла та одягу, де дизайнери пропонують гібридні форми, що ніби розширюють або модифікують фізичні характеристики людини. Одяг сприймається як продовження тіла, інструмент, який може змінювати поставу, рух чи силует. У Issey Miyake SS26 використовуються модульні конструкції, що взаємодіють із пластикою тіла, ніби «керуючи» його рухом. А наприклад, у Rick Owens SS26 силуети зазнають радикальних трансформацій: подовжені пропорції, масивні	Issey Miyake

	накладки й обгортані елементи створюють ефект скульптурної трансформації людської фігури. Скульптурні образи підкреслюються мінімалізмом, та виконані у нюансній колірній палітрі, без надмірної кількості аксесуарів чи яскравих принтів [35].	Rick Owens Balmain
4.	**Декоративна динаміка, рухливість, бахрома.** Бахрома, довгі рюші та багатошарові декоративні елементи повертаються в цей сезон, де акцент іде на рухливу пластику одягу. Тканини та оздоблення реагують на кожен крок моделі, підсилюючи перформативність і додаючи образам драматичності [35]. Загальна увага до динаміці відбувається завдяки бахроми в аутфітах, бо саме це є одним із найкращих шляхів її досягнення. У Dries Van Noten 2025 ready to wear collection довгі каскади бахроми формують «струмливий» ефект, який змінює силует у русі.	Alaia Simone Rocha Alaia Dries Van Noten
5.	**Театральність, богемна естетика, історичні відсилання.** Одна з найцікавіших тенденцій	

	це повернення до естетики театру, сценічності та історичних алюзій — зокрема до архівних модних кодів. Цей напрямок проявляється у драматичних об'ємах, декоративності та надмірності оздоблення, активно застосовуються театральні прийоми: складні декоративні форми, яскраві деталі та екстравагантна силуетна гра. Адаптація сценічної драматургії до формату ready-to-wear — через гіперболізовані конструкції та історичні ремінісценції [36].	Dilara Findikoglu Matieres Fecales
6.	**Нові стилістичні прийоми.** Серед тенденцій також виділяються зміни у способах носіння аксесуарів: асиметричне носіння сумок на одній лямці, зміщені ланцюги, подовжені пояси, різноманітні стилізації ременів та незвичні положення дрібних деталей. Ремені зустрічаються від широких, що огортають тіло своєю грубою фактурою, до фігурних, які складаються у суцільні композиції. Ці стилістичні прийоми стають окремим трендом та формують нову модель повсякденної естетики. У Chanel SS26 оновлюються класичні аксесуари бренду: ремені та ланцюги навмисно стилізовані зі зміщенням, створюючи ефект легкого недбалого шику.	H&M x Glenn Martens Chanel Dries Van Noten Christopher Esber

7.	**Експериментальні та альтернативні матеріали.** Сьогодні дизайнери активно звертаються до незвичних матеріалів і технологічних рішень. До експериментальних напрямів належать інноваційні матеріали, наприклад, біотканини, з пророщених волокон або живих структур та ін.. До цієї групи також входять органічні тканини, природні волокна, біорозкладні композити та матеріали з мінімальним екологічним впливом. Паралельно з цим з'являються концептуальні матеріали, створені з несподіваних об'єктів, як у випадку з образом Schiaparelli SS26, виконаним повністю з художніх пензлів.	Schiaparelli TG Botanical Paula Votteler Dasha Tsapenko

Висновки до другого розділу

У другому розділі проаналізовано роботи дизайнерів і художників, що працюють з біотехнологіями, органічними матеріалами та експериментальними підходами в моді. Показано, що роботи сучасних дизайнерів і художників, які працюють з біотехнологіями, біоматеріалами та експериментальними фактурами, демонструють активне переосмислення традиційних уявлень про текстиль і матеріальність у моді. Використання міцелію, пророщених структур, ґрунтових композитів, органічних оболонок і нетрадиційних природних елементів, дозволяє формувати нові підходи до створення одягу як художнього, концептуального та екологічно орієнтованого об'єкта.

Встановлено, що експериментальні практики у сучасному дизайні одягу ґрунтуються на синтезі природних процесів, художнього мислення, які розширюють можливості формотворення, текстурної виразності та символічного наповнення костюма. Альтернативні матеріали виступають не лише конструктивною основою, а й носіями ідей сталого розвитку.

Загалом за результатами дослідження виявлено, що сучасна мода 2025–2026 років тяжіє до поєднання експериментальності, матеріальних інновацій і художньої виразності. Органічні, альтернативні та фактурні рішення формують нову естетику, у якій технологічні й природні процеси стають ключовими інструментами формотворення. Такі підходи сприяють переосмисленню ролі одягу як носія ідей екологічної відповідальності, сталого розвитку, взаємодії людини з природним середовищем та глибшого символічного наповнення дизайнерських рішень.

РОЗДІЛ 3.
АВТОРСЬКА ПРОЄКТНА ПРОПОЗИЦІЯ
ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Мудборд

3.2. Концепція авторського проєкту

Колекція «Skin of sense» («Шкіра відчуттів») досліджує можливість візуального відтворення ментальних станів людини через використання біоматеріалів як художньо-символічних засобів. Проєкт ґрунтується на ідеї того, що психоемоційні стани мають потенціал бути переданими через матеріальність – фактуру, колір, щільність і тактильність, які транслюють внутрішні переживання у фізичну форму.

Джерелом натхнення стали експериментальні біоматеріали та їхні природні властивості, які забезпечені особливими характеристиками. Кожен образ колекції відповідає окремому емоційному стану та вибудований навколо біоматеріалу. Так, ***смута*** втілена у фактурі пальмової кори, що уособлює внутрішню задерев'янілість та відчуття нерухомості (Рис. 3.5); ***натхнення*** – у м'якому об'ємі моху, який символізує ріст і відновлення (Рис. 3.6); ***вигорання*** – у попелі як залишку від знищення власних ресурсів (Рис. 3.7); ***самотність*** – у мушлі, замкненій формі, що водночас захищає й ізолює (Рис. 3.8); ***ностальгія*** – у засушених квітах як матеріалізації пам'яті (Рис. 3.9); ***вразливість*** – у крихкій яєчній шкаралупі (Рис. 3.10); ***надія*** – у кукурудзяних вусиках та ботві, які завжди прагнуть до світла (Рис. 3.11); ***агонія*** – у висушеній шкірці дині, що позначає стан виснаження та руйнування (Рис. 3.12). Мета біоматеріалів підсилити символічне навантаження та сформувати силуетність у візуальну презентацію кожного образу, і підкреслити єдність емоцій з матеріальною формою.

Формоутворення костюмів базується на поєднанні традиційних елементів одягу з використанням біоматеріалів, що визначають характер конструкцій та їхню пластику. До асортименту входять брюки, спідниці, корсети, топи, а також експериментальні об'єкти, такі як нетрадиційні аксесуари та взуття, які в сукупності формують вісім повноцінних образів.

Ключовим принципом проєкту є екологічність: для створення виробів рекомендовано біоматеріали та природні компоненти, а також методи

апсайклінгу, що передбачають роботу з вже існуючими текстильними виробами, що дозволить мінімізувати екологічний слід.

3.3. Художньо-графічна розробка моделей колекції

Колекція складається з восьми моделей, у яких емоційні стани людини передані через пластику форми та застосування біоматеріалів. Кольорова гама збудована на природних відтінках землі, деревини та рослинності.

На базі обраних джерел та матеріалів була проведена пошукова робота: створено фор-ескізи (Рис. 3.2 – 3.4), художні ескізи моделей (Рис. 3.3 – 3.14), технічні рисунки (Рис. 3.15 – 3.). Це дозволило уточнити композиційні принципи колекції та визначити модель для виконання практичної частини проєкту.

Рис. 3.2 – 3.4

Рис. 3.5

Рис. 3.6

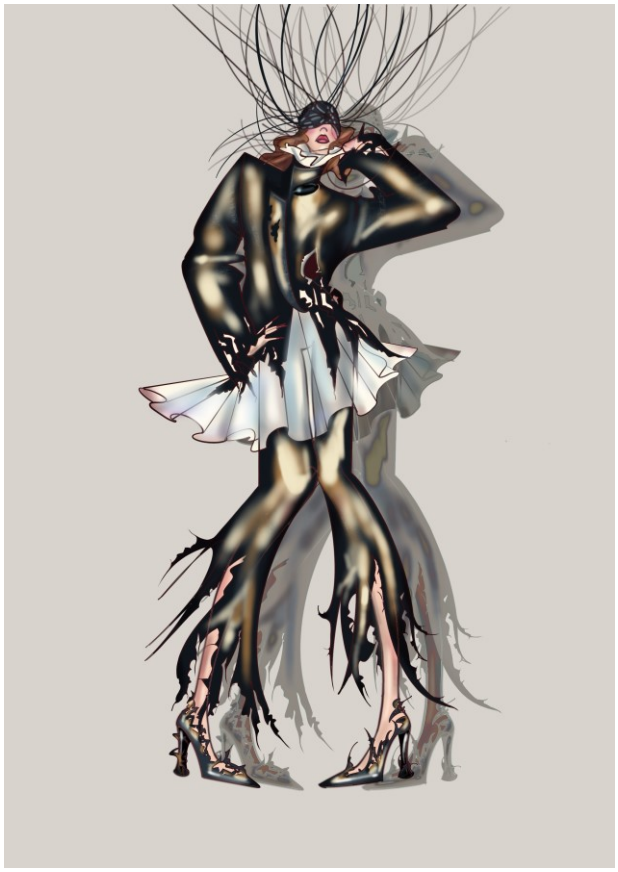

Рис. 3.7

Рис. 3.8

Рис. 3.9

Рис. 3.10

Рис. 3.11

Рис. 3.12

Рис. 3.13

Рис. 3.14

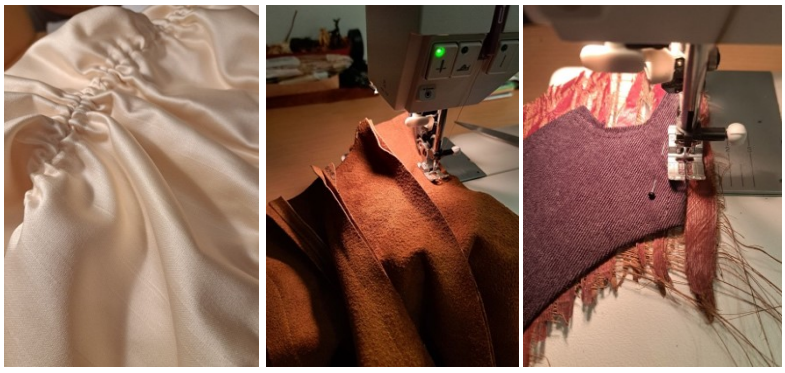
3.4. Технічна документація та процес виготовлення експериментальної моделі

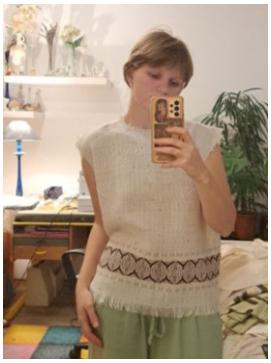
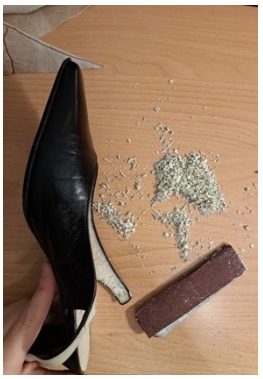
Для виготовлення в матеріалі обрано експериментальну модель № 1, яка представлена у вигляді моделі з драпіруванням брюк у поєднанні з корсетом, виконаним із біоматеріалу на основі пальмової кори, а також базової блюзи з розширеним рукавом. Силует виробу подовжений, з акцентом на вертикальні лінії, що формуються за рахунок складок, драпірування та фактурної поверхні матеріалів. Корсет має виражену конструктивну форму, яка підкреслює торс і демонструє природну нерівність та текстуру біоматеріалу. Брюки виконані з м’яко драпірованими об’ємами, з акцентом на складну пластичну форму низу виробу.

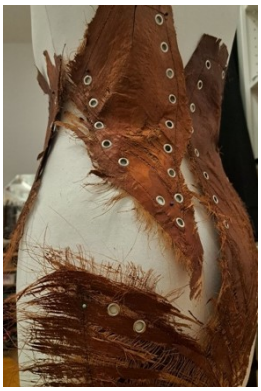
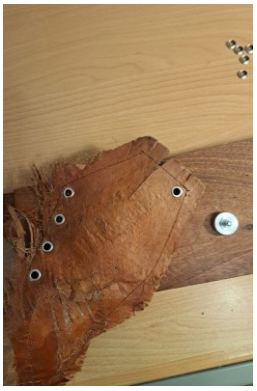
Матеріали для виготовлення експериментальної моделі були знайдені на просторах секонд-хенду та зібрані з різних джерел, що зумовлює використання принципу апсайклінгу як основного підходу до створення виробу. У роботі застосовано натуральні тканини — бавовну, натуральну шкіру, замшу, кору пальми, бавовняні мотузки. Для виготовлення брюк було використано синтетичний матеріал зі штор (поліестер). Використання саме такого поєднання матеріалів обумовлене екологічною спрямованістю проєкту, та прагненням до повторного використання ресурсів.

Етапи виконання роботи включали пошук біоматеріалу, його формування та підготовку, створення лекал, викроювання елементів, обробку деталей, зшивання складових частин між собою, виготовлення аксесуарів і встановлення фурнітури. Фотофіксація процесу виготовлення експерементальноі моделі, використані матеріали, аксесуари, фурнітура та процес зйомки, представлені в таблиці 3. Фото готового виробу подано на (Рис.).

Таблиця 3. Етапи виконання роботи

№	Процес	Фото
1.	Пошук біоматеріалу	
2.	Обробка біоматеріалу	
3.	Створення лекал	
4.	Обробка деталей	

5.	Зшивання складових частин між собою	
6.	Виготовлення рукавичок	
7.	Виготовлення взуття	

8.	Виготовлення аксесуару на шию	
9.	Встановлення фурнітури	
10.	Підготовка до зйомки	

Висновки до третього розділу

За результатами виконання третього розділу встановлено, що технічна реалізація авторського проєкту є цілісним та послідовним процесом, у якому гармонійно поєднано етапи проєктування, конструювання, виготовлення та презентації експериментальної моделі. Розробка технічних ескізів дозволила точно передати конструктивні особливості виробу, його пропорції, формоутворення відповідно до закладеної концепції колекції.

У процесі виготовлення моделі підтверджено можливість практичного застосування біоматеріалів у сучасному дизайні одягу. Послідовне виконання технологічних етапів — від створення лекал та обробки деталей до формування біоматеріалу, виготовлення аксесуарів і встановлення фурнітури – засвідчило доцільність обраних матеріалів і технік.

Процес підготовки та проведення зйомки готової моделі дозволив завершити художньо-образну реалізацію виробу. Таким чином, експериментальна модель підкреслює актуальність обраної теми, демонструє можливості біоматеріалів у формотворенні та засвідчує практичну реалізованість колекції в умовах сучасного дизайнерського процесу.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було зібрано, проаналізовано та систематизовано теоретичні матеріали, які стосуються використання біоматеріалів та органічних матеріалів у сучасному дизайні одягу. Розглянуто основні біотехнологічні підходи, принципи сталої моди та екологічного виробництва, а також їхній вплив на формування нової матеріальної культури в індустрії моди.

У першому розділі встановлено взаємозв'язок між емоційним станом людини та засобами художньої виразності в дизайні одягу. Проаналізовано роль тактильності, фактури, кольору та пластики матеріалів у формуванні емоційного сприйняття образу костюма. Виявлено, що біоматеріали володіють високим потенціалом для символічної інтерпретації ментальних станів людини-носія костюму, оскільки їх природна мінливість, крихкість, багатошаровість і здатність до трансформації можуть співвідноситися з психологічними процесами людини.

У другому розділі здійснено аналіз сучасних тенденцій моди. Підібрані, проаналізовані та систематизовані приклади дизайнерських робіт продемонстрували, що сучасний дизайн одягу активно розвивається в напрямку матеріальних інновацій, поєднання природних і технологічних процесів. Виявлено, що біоматеріали стають не лише конструктивною основою виробу, а й носіями ідей трансформації, взаємодії людини з природою та емоційними переживаннями.

За результатами проведеного дослідження сформульовано авторську концепцію дизайн-проєкту, спрямовану на репрезентацію ментальних станів людини через образно-символічні властивості біоматеріалів. У третьому розділі наведено етапи і візуальну фіксацію реалізованої практичної частини проєкту, шлях виготовлення експериментальної моделі з використанням принципів апсайклінгу і з використанням натуральних і біоматеріалів.

Таким чином, доведено, що біоматеріали в дизайні одягу можуть бути ефективним інструментом художньої інтерпретації ментального здоров’я та емоційних станів людини. Отримані результати мають практичне значення для розвитку, сталого та концептуального дизайну костюма, а також можуть бути використані у подальших дизайнерських практиках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пащенко Є. О. Органічні матеріали // Енциклопедія Сучасної України. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022.

2. Rahaman M. T., Hossain Khan Md. S. Biomaterials for manufacturing environmentally sustainable textiles and apparel: sources, applications, challenges, enablers and future directions // International Journal of Environmental Science and Technology. 2025.

3. Huang S., Dong Q., Che S., Li R., Tang K. H. D. Bioplastics and biodegradable plastics: What you need to know. London : Royal Society of Chemistry, 2020. 198 p.

4. Reweaving the future: inside fashion’s biomaterial revolution [Електронний ресурс]. URL: https://atmos.earth/fashion-and-design/reweaving-the-future-inside-fashions-biomaterial-revolution/ (дата звернення: 17.09.2025).

5. Biomaterials are the Future of Sustainable Fashion [Електронний ресурс]. URL: https://thelastfashionbible.com/2021/05/04/biomaterials-sustainable-fashion/ (дата звернення: 17.09.2025).

6. Dunn M. Bioplastic Cook Book for FabTextiles. Barcelona : Fab Lab Barcelona, 2018. 74 p. Режим доступу: https://issuu.com/fablabbcn/docs/bioplasticcookbook (дата звернення: 22.09.2025).

7. Myers W. Biodesign: Nature + science + creativity. New York : The Museum of Modern Art, 2012.

8. Курта С. А. Промислові біотехнології. Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2018.

9. Musto M. Fashion’s future: the power of biomaterials and digital manufacturing for systemic sustainability // Department of Architecture and Industrial Design, Università degli Studi della Campania “Luigi Vanvitelli”. Italy, 2025. P. 1–5.

10. Гурдіна В., Варич Є. Екологічні інновації в дизайні одягу. Київ : КНУТД, 2023.

11. Williams E., Cenian K., Golsteijn L., Morris B., Scullin M. L. Life cycle assessment of MycoWorks' Reishi: the first low-carbon and biodegradable alternative leather // Environmental Sciences Europe.

12. Грехова В.О., Іваншина Т.В. Розробка технології переробки текстильних відходів для створення циркулюючої економіки на підприємствах легкої промисловості // Resource-Saving Technologies of Apparel, Textile & Food Industry. Хмельницький : ХНУ, 2023. Вип. 1. С. 109–113.

13. Researchers Design an Environmentally-Friendly, Living Material Using Bioprinting [Електронний ресурс]. URL: https://www.3dnatives.com/en/researchers-environmentally-friendly-living-material-bioprinting-060520216/ (дата звернення: 22.09.2025).

14. Twenge J. iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Happy and Completely Unprepared for Adulthood. Atria Books, 2020.

15. Русіна С. Важливість ментального здоров'я для людини [Електронний ресурс]. URL: https://www.bsmu.edu.ua/blog/vazhlyvist-mentalnogo-zdorovya-dlya-lyudyny/ (дата звернення: 09.10.2025).

16. Спицька Л.В. Психічні розлади особистості: сучасний стан постановки проблеми // Наукові записки НУ "Острозька академія". Серія «Психологія».

17. Norman D. A. Emotional Design: Why We Love (or Hate) Everyday Things. New York : Basic Books, 2004.

18. The Palmer Harding Designers Expressed the Complexities of Mental Health in their Latest Collection [Електронний ресурс]. URL: https://www.tatlerasia.com/style/fashion/palmer-harding-designers-express-mental-health-autumn-winter-2022-collection (дата звернення: 09.10.2025).

19. The Garment – runway – SS23 [Електронний ресурс]. URL: https://www.voguescandinavia.com/articles/the-garment-runway-ss23 (дата звернення: 14.10.2025).

20. Gucci – Model protestierte auf dem Laufsteg: "Mental health is not fashion" [Електронний ресурс]. URL: https://www.vogue.de/mode/artikel/gucci-mental-health-is-not-fashion (дата звернення: 14.10.2025).

21. Fletcher S., Tham K. Design & Emotion in Fashion Practice. Bloomsbury Publishing, 2019.

22. Костюченко О., Михайлова Р. Стратегії кольору в сучасному бренд-дизайні // УДК 7.017.4:[659.126:7.012]. DOI: 10.31866/2617-7951.5.2.2022.266909.

23. Слітюк О., Янчук В. Емоційний дизайн як основа створення веб-продуктів. Київ : КНУТД, 25 квітня 2024 р.

24. Patagonia [Електронний ресурс]. URL: https://www.patagonia.com/home/ (дата звернення: 14.10.2025).

25. Zena Holloway launches a collection of bio-designs grown entirely from grass root [Електронний ресурс]. URL: https://www.designboom.com/design/zena-holloway-rootfull-collection-london-design-festival-10-04-2022/ (дата звернення: 26.10.2025).

26. Suzanne Lee: eco textile fashion [Електронний ресурс]. URL: https://www.designboom.com/design/suzanne-lee-eco-textile-fashion/ (дата звернення: 26.10.2025).

27. Українська дизайнерка створила сукню з вирощених грибів [Електронний ресурс]. URL: https://www.village.com.ua/village/service-shopping/style-news/345445-ukrayinska-dizaynerka-stvorila-suknyu-z-viroschenih-gribiv/ (дата звернення: 26.10.2025).

28. Гуня з конопляного волокна та плащ із насіння чіа… [Електронний ресурс]. URL: https://neweconomy.if.ua/innovations/innovation-cases/gunya-z-konoplyanogo-volokna-ta-plashh-iz-nasinnya-chia-soczialna-dyzajnerka-dasha-czapenko-nadaye-novyh-sensiv-pobutovym-recham/ (дата звернення: 26.10.2025).

29. Living Chia Germinates from Clothing Abandoned on a Wash Line by Artist Bea Fremderman [Електронний ресурс]. URL:

https://www.thisiscolossal.com/2020/05/bea-fremderman-chia-clothing/ (дата звернення: 01.11.2025).

30. Meet The Creative Who Helped Grow Living Plants On Clothes For Loewe [Електронний ресурс]. URL: https://www.vogue.co.uk/fashion/article/loewe-ss22-menswear-plants (дата звернення: 01.11.2025).

31. Paula Ulargui Escalona | Green Grows Her Clothes [Електронний ресурс]. URL: https://www.nokillmag.com/articles/interview-with-paula-ulargui-escalona-the-fashion-designer-who-grows-living-plants-on-clothes/ (дата звернення: 01.11.2025).

32. Yuhan Bai creates alternative-leather clothing collection from soil [Електронний ресурс]. URL: https://www.dezeen.com/2022/11/04/yuhan-bai-soil-leather-clothing-collection/ (дата звернення: 01.11.2025).

33. Soil material garment [Електронний ресурс]. URL: https://isola.design/Designer-Projects-SOIL-MATERIAL-GARMENT (дата звернення: 01.11.2025).

34. Hushellaste Project. Biomaterials and sustainable fashion [Електронний ресурс]. URL: https://www.gp-award.com/en/products/hushellaste-project (дата звернення: 01.11.2025).

35. 18 головних трендів сезону осінь–зима 2025/26 [Електронний ресурс]. URL: https://harpersbazaar.com.ua/fashion/trends/18-holovnykh-trendiv-sezonu-osin-zyma-202526/ (дата звернення: 17.11.2025).

36. 8 ключових трендів сезону весна–літо 2026… [Електронний ресурс]. URL: https://harpersbazaar.com.ua/fashion/trends/8-klyuchovykh-trendiv-sezonu-vesna-lito-2026-z-podiumiv-ukrainian-fashion-week-yaki-kharakteryzuyut-perspektyvu-mody-na-nastupni-misyatsi/ (дата звернення: 17.11.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. 1.1 Різновиди біоматеріалів.

Рис. 1.2 Матеріал з *«mycelium»*

Рис. 1.3 Brewed Protein від Spiber

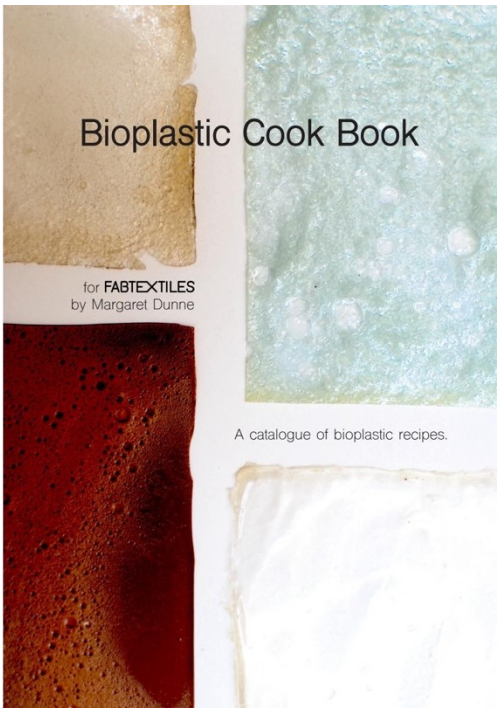

Рис. 1.4 Біопластик

Рис. 1.5 Фотосинтезуюча тканина

Рис. 1.6 Матеріал Reishi/Fine Mycelium від MycoWorks

Рис. 1.7 Матеріал Mylo від компанії Bolt Threads

Рис. 1.8 – 1.10 Palmer Harding колекція AW22

Рис. 1.11 – 1.12 The Garment колекція SS23

Рис. 1.13 Gucci SS20, Айеша Тан-Джонс

Звіт подібності

Метадані

Назва організації
Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts
Заголовок
КДІМ_ЯРМАК Софія_кваліф_робота_магістра_2025
Автор Науковий керівник / Експерт
С. ЯрмакО.М. Лагода
підрозділ
KSADA

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

2.80% 2.80% КП 1

0.00% 0.00% КП 2

1.35% 1.35% КЦ

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

7043
Кількість слів

57305
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		1
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	·	9
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)	a	8

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз — Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	20 0.28 %
2	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	18 0.26 %
3	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/98418/1/Prokopova_mag_rob.pdf	18 0.26 %

4	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	17 0.24 %
5	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	16 0.23 %
6	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	13 0.18 %
7	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	12 0.17 %
8	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	11 0.16 %
9	https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/plan_rob/plank24-25.pdf	10 0.14 %
10	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	10 0.14 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

з домашньої бази даних (2.40 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	Магістерська.Локтіонова_2024 [redacted] 12/11/2024 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	159 (13) 2.26 %
2	Шелест_Олеся_перевірка_на_плагіат.docx [redacted] 12/12/2022 Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts (KSADA)	10 (1) 0.14 %

з програми обміну базами даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)

з Інтернету (0.40 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
3	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/98418/1/Prokopova_mag_rob.pdf	18 (1) 0.26 %
4	https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/plan_rob/plank24-25.pdf	10 (1) 0.14 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)